

EVIDENCA POŠKODB PRI DELU (NIJZ 5)

Kontaktne podatki

Nacionalni inštitut za javno zdravje
Trubarjeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija
Ga. Mateja Kastelic, mateja.kastelic@nijz.si

Pravna podlaga za zbiranje podatkov

Zakon o zbirkah podatkov s področja zdravstvenega varstva (Uradni list RS, št. [65/00](#) in [47/15](#)), oznaka NIJZ 5, Zakon o državni statistiki ZDSt (Uradni list RS, št. 45/95 in 9/2001), Uredba (ES) št. 1338/2008 Evropskega parlamenta in sveta z dne 16. decembra 2008 o statističnih podatkih Skupnosti v zvezi z javnim zdravjem ter zdravjem in varnostjo pri delu, Uredba Komisije (EU) št. 349/2011 z dne 11. aprila 2011 o izvajanju Uredbe (ES) št. 1338/2008 Evropskega parlamenta in Sveta o statističnih podatkih Skupnosti v zvezi z javnim zdravjem ter zdravjem in varnostjo pri delu glede nezgod pri delu

Namen zbirke podatkov

Spremljanje poškodb, ki so se zgodile zaposlenim in samozaposlenim med opravljanjem dela, na službeni poti ter na poti na delo in iz dela.

Kratek opis zbirke podatkov

Za celovit popis poškodbe, ki je posledica nezgode pri delu, potrebujemo informacije o tem, kje je prišlo do nezgode, kdo je bil poškodovan in kdaj, kako in v kakšnih okoliščinah so se poškodbe zgodile ter kakšna je narava in posledice poškodbe. Za pridobitev teh informacij zbiramo podatke, ki jih razvrstimo v naslednje sklope.

Podatki o podjetju morajo odgovoriti predvsem na vprašanja, s kakšno dejavnostjo se podjetje ukvarja, kako veliko je, ali ima na isti ali različnih lokacijah organizirano več dejavnosti. Iz teh podatkov posredno lahko sklepamo tudi na izpostavljenost delavcev različnim dejavnikom, ki vplivajo na nastanek poškodb in na osnovne značilnosti organizacije dela.

Podatki o delovnem okolju, v katerem je delavec delal, natančneje določajo panoge in okoliščine, v katerih prihaja do nezgod.

Podatki o delavcu so najštevilnejši, a še vedno z njimi lahko dobimo le splošno opredelitev delavcev, ki so podvrženi poškodbam. Opredelitev s spolom, starostjo in poklicem je najosnovnejša, pri čemer je podatek o poklicu tisti, ki posredno kaže tudi na delovne pogoje v tem poklicu. V obdobju sprememb v gospodarstvu in prostega pretoka delovne sile podatka o državljanstvu in zaposlitvenem statusu omogočata spremljanje bolj ogroženih skupin.

S pomočjo **podatkov o delovnem procesu** je možno razvrstiti najnevarnejše delovne procese, ki jih je lahko v eni panogi več, ali pa se isti nevarni delovni proces pojavlja v več panogah. Podatek o tem, ali se je poškodba pripetila na običajnem delovnem mestu ali začasem lahko v kombinaciji z drugimi podatki interpretiramo tako iz vidika usposobljenosti kot tudi monotonosti delovnega procesa. Opredelitev mesta poškodovanja na službeni poti ali na poti na delo in iz dela, je pomembna za oceno poškodb, ki nastanejo v prometu, hkrati pa ti podatki omogočajo upoštevanje definicij za poročanje po različnih naborih podatkov.

Zaporedje dogodkov ob nezgodi je možno rekonstruirati s serijo treh podatkov, ki opredelijo specifično aktivnost v času nezgode, vzrok nezgode in način poškodbe. Z vsakim od njih posebej lahko povežemo materialni dejavnik, to je predmet, orodje, stroj, snov, s katerim je delavec delal, ko je prišlo do nepredvidenega dogajanja, v katerega je bil vključen isti ali drugi materialni dejavnik. Ta nepredvideni dogodek je sprožil poškodbo telesa, v katero je bil vključen isti ali drugi materialni povzročitelj.

Kratka zgodovina zbirke podatkov

Zbirke podatkov, s katerimi ocenjujemo zdravstveno stanje delavcev v Sloveniji, imajo več desetletno zgodovino. Opredeljene so z zakonodajo na področju zdravstvenega varstva ter varstva in zdravja pri delu. Podatki, ki so se zbrali po različnih poteh, so se uporabljali tudi za potrebe državne statistike.

Usklajen nabor podatkov je več desetletij zadovoljeval osnovne potrebe uporabnikov podatkov o poškodbah pri delu, ob tem pa so se kazale pomanjkljivosti v pretoku podatkov, predolg časovni zamik za potrebe delovanja inšpekcije dela, neustreznosti nabora za zadovoljevanje zahtev evropske statistike in zaostajanje za tehnološkimi možnostmi.

Tradicionalna statistična zbirka je bila vzpostavljena s pravilniki iz leta 1958, ki so urejali področje poročanja o varnosti in zdravju pri delu. Najmanj od leta 1975 je definiran podoben nabor podatkov, ki se je zbiral in obdeloval ter kasneje vnašal v računalniške baze na Inštitutu za varovanje zdravja. Dosežen je bil dogovor med ključnimi uporabniki za administrativni in statistični namen o enotnem poročanju s strani delodajalcev. V ta namen se je desetletja uporabljal obrazec z oznako ER-8, ki je zadostil potrebam Inšpektorata za delo, Zavoda za zdravstveno zavarovanje in Inštituta za varovanje zdravja. Za vsebinske in oblikovne spremembe obrazca je skrbel IVZ v dogovoru s ključnimi uporabniki.

Poročevalci, njihove obveznosti, zaščita podatkov

Podatki o poškodbah pri delu so zbrani in prikazani na podlagi obrazcev Prijava poškodb pri delu (obr. ER-8), ki jih izpolnjujejo delodajalci in dopolnjuje zdravstvena služba. Podatki o smrtnih primerih poškodb pri delu so dopolnjeni z viri Inšpektorata RS za delo. Zajete so prijave poškodb, ki so bile prijavljene v obravnavanem letu in so prispele na NIJZ do maja naslednjega leta.

Kaj se šteje za poškodbo pri delu, je definirano v Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju - 2 (člen 66, 67).

Kdo je zavarovan za poškodbo pri delu (delavci, kmetje, študenti, prostovoljci), določa Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (členi 16, 17, 18).

Prijavo za pravice iz osnovnega zdravstvenega zavarovanja ureja Pravilnih o obrazcih in listinah za uresničevanje obveznega zdravstvenega zavarovanja.

Zbiranje podatkov za zdravstveno statistiko je predpisano v Zakonu o zbirkah podatkov s področja zdravstvene dejavnosti (Priloga IVZ 5).

Pravilnik o prijavah na področju varnosti in zdravja pri delu (Uradni list RS, št. 54/13).

Metodološke osnove raziskovanja

Ciljna populacija: Zaposleni in samozaposleni (pravne ali fizične osebe) v Republiki Sloveniji

Enota poročanja: Delodajalci in samozaposleni, ki zaposlujejo poškodovanca ali so zavezanci za plačilo prispevkov za zavarovanje za poškodbe pri delu

Enota opazovanja: Poškodba pri delu, ki se je zgodila zaposlenemu ali samozaposlenemu med opravljanjem dela, na službeni poti ter na poti na delo in iz dela.

Referenčno obdobje: Referenčno obdobje za statistične namene je definirano kot leto prijave poškodbe.

Definicije

Poškodbe pri delu so tiste poškodbe, ki so se zgodile delavcem v zvezi z opravljanjem dejavnosti, za katero so zdravstveno zavarovani. Vključene so poškodbe, ki so zahtevale vsaj en dan odsotnosti z dela ali smrtne poškodbe na delu in na poti med delom ter poškodbe na poti na delo in z dela. Poškodba pri delu je nenaden pojav v toku dela, ki pripelje do telesne ali duševne škode. To vključuje tudi zastrupitve in namerno poškodovanje s strani drugih oseb. Izključene so namerne samopoškodbe, poškodbe, ki so nastale zgolj kot posledica drugih zdravstvenih razlogov in poklicne bolezni.

Pojasnilo glede podatkov o poškodbah pri delu od leta 2013 dalje

Spremenjena definicija poškodbe pri delu

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2), ki velja od 1. 1. 2013, je definicijo poškodbe pri delu spremenil v delu, ki opredeljuje poškodbe na poti na delo in iz dela. Definicija velja tudi na področju zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja (19. člen Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju). **Od 1. 1. 2013 dalje med poškodbe pri delu ne vključujemo poškodb na poti na delo in z dela** (še vedno pa se za poškodbo pri delu šteje poškodba, ki jo utрпи zavarovanec na redni poti od stanovanja do delovnega mesta ali nazaj, če prevoz organizira delodajalec). Enako kot do sedaj se kot poškodba pri delu obravnava poškodba, ki se zgodi na službeni poti ali pri opravljanju terenskega dela.